

Please find the original version of this country note (in English) [here](#).

PISA 2022 Country Notes

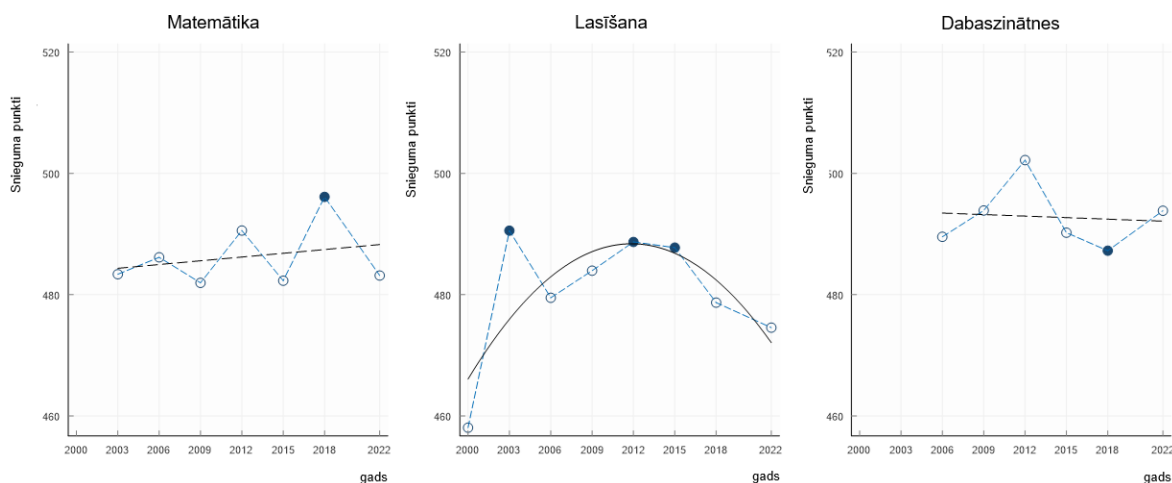
Latvija

Starptautiskā skolēnu novērtēšanas programma (*The Programme for International Student Assessment (PISA)*) vērtē 15-gadīgu skolēnu zināšanas un prasmes matemātikā, lasīšanā un dabaszinātnēs. Pārbaudījums palīdz noskaidrot, kā skolēni spēj risināt kompleksas problēmas, kritiski domāt un efektīvi komunicēt. Tas sniedz ieskatu cik labi izglītības sistēmas sagatavo skolēnus reāliem dzīves izaicinājumiem un nākotnes panākumiem. Latvija piedalās PISA programmā kopš 2000. gada. Starptautiski salīdzinot iegūtos rezultātus, Latvijas izglītības politikas veidotāji un īstenotāji gūst iespēju mācīties no citu valstu politikām un prakses.

Cik labi pārbaudījumā veicās 15 gadus jauniem skolēniem Latvijā?

Snieguma tendences matemātikas, lasīšanas un dabaszinātņu kompetencēs

1. attēls. Snieguma tendences matemātikas, lasīšanas un dabaszinātņu kompetencēs

Piezīmes: baltie punkti norāda vidējo snieguma novērtējumu, kas nav statistiski nozīmīgi augstāks/zemāks par PISA 2022 novērtējumu. Melnās līnijas norāda uz vispiemērotāko tendenci.

Avots: OECD, PISA 2022 datubāze, I.B1.5.4., I.B1.5.5. un I.B1.5.6. tabulas.

- Salīdzinot ar 2018. gadu, vidējie rezultāti matemātikā 2022. gadā samazinājās, tie gandrīz nav mainījušies lasīšanā, un paaugstinājušies, salīdzinot ar 2018. gadu, dabaszinātnēs.
- Kopējā tendence nav skaidri izteikta. Rezultāti matemātikā un dabaszinātnēs kopš 2000-šo gadu beigām ir svārstījušies ap nemainīgu tendenču līniju. Lasīšanā jaunākie rezultāti šķiet liecina par

This translation was not created by the OECD and should not be considered an official OECD translation. The quality of the translation and its coherence with the original language text of the work are the sole responsibility of the author or authors of the translation. In the event of any discrepancy between the original work and the translation, only the text of original work shall be considered valid.

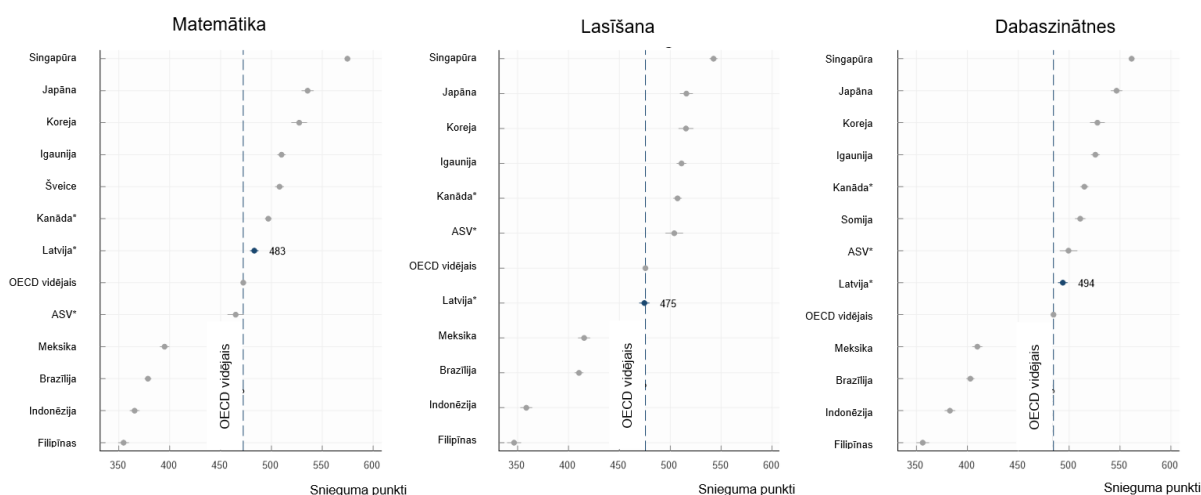
negatīvāku tendenci, gan 2018., gan 2022. gada vidējie rādītāji bija zemāki nekā rādītāji 2012. un 2015. gadā.

- Jaunākajā laikposmā (no 2018. gada līdz 2022. gadam), atšķirība starp skolēniem, kuri ieguvuši augstākos snieguma punktus (10% ar augstākajiem snieguma punktiem) un tiem, kuru snieguma punkti ir zemāki (10% ar zemākajiem snieguma punktiem) būtiski nemainījās nedz matemātikā, nedz lasīšanā un dabaszinātnēs. Matemātikā sniegums līdzīgā mērā kritās gan skolēniem ar augstiem, gan ar zemiem sasniegumiem.
- Salīdzinot ar 2012. gadu, to skolēnu īpatsvars, kuru sniegums ir zemāks par kompetences minimālo līmeni (2. līmenis) matemātikā būtiski nemainījās, lasīšanā tas pieauga par pieciem procentpunktiem, un dabaszinātnēs pieauga par četriem procentpunktiem.

Kāds ir Latvijas salīdzinājums ar citām valstīm?

2. attēls. Vidējais sniegums matemātikas, lasīšanas un dabaszinātņu kompetencēs PISA 2022

Latvija, OECD vidējais un atlasītas salīdzinājuma valstis

Piezīmes: salīdzinājuma valstis ietver sešas valstis ar visaugstākajiem rezultātiem katrā priekšmetā un piecas valstis, kurās ir vislielākais 15 gadus veco skolēnu skaits.

Horizontālās līnijas, kas pagarina marķierus, ir nenoteiktības mērs, kas saistīts ar vidējiem aprēķiniem (95% ticamības intervāls).

Avots: OECD, PISA 2022 datubāze, I.B1.2.1, I.B1.2.2 un I.B1.2.3. tabulas.

- Latvijas skolēniem ir augstāki rezultāti matemātikā un dabaszinātnēs, nekā OECD valstīs vidēji, un tuvu OECD vidējam rādītājam lasīšanā.
- Starp skolēniem ar augstāko sniegumu (5. un 6. līmenis) vismaz vienā no kompetenču jomām Latvijas skolēnu daļa ir mazāka, nekā OECD valstīs vidēji. Tajā pašā laikā lielāka Latvijas skolēnu daļa sasniedza minimālo kompetences līmeni (2. līmeni vai augstāk) visās trijās kompetenču jomās.

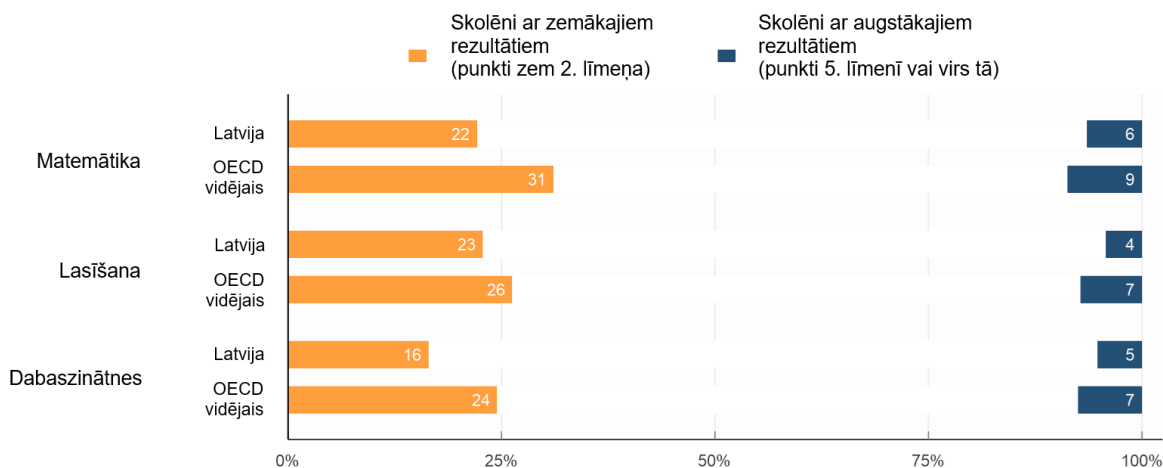
Ko skolēni zina un spēj paveikt matemātikā

- 78% skolēnu Latvijā ir sasnieguši vismaz 2. kompetences līmeni matemātikā, kas ir ievērojami vairāk nekā vidēji OECD valstīs (OECD vidēji 69%). Kā minimums šie skolēni spēj bez tiešām norādēm interpretēt un saprast, kā vienkāršu situāciju var izteikt matemātiski (piemēram, salīdzinot kopējo attālumu divos alternatīvos maršrutos vai konvertējot cenas citā valūtā). Šajā vai augstākā

līmenī bija vairāk kā vairāk nekā 85% skolēnu Singapūrā, Makao (Ķīna), Japāna, Hongkongā (Ķīna)*, Ķīnas Taipejā un Igaunijā (dilstošā secībā no šī īpatsvara).

- Augstākais sniegums matemātikā bija apmēram 6% Latvijas skolēnu, tas nozīmē, ka PISA matemātikas testā viņi sasniedza 5. vai 6. kompetences līmeni (OECD vidēji tie bija 9% skolēnu). Sešās Āzijas valstīs un tautsaimniecībās bija vislielākais skolēnu īpatsvars, kuri sasniedza šos līmeņus: Singapūrā (41%), Ķīnas Taipejā (32%), Makao (Ķīna) (29%), Hongkongā (Ķīna)* (27%), Japānā (23%) un Korejā (23%). Sasniedzot šos līmeņus, skolēni spēj matemātiski modelēt sarežģītas situācijas un izvēlēties, salīdzināt un novērtēt piemērotas problēmu risināšanas stratēģijas to atrisināšanai. Vairāk nekā 10% skolēnu sasniedza 5 vai 6. kompetences līmeni tikai 16 no 81 valsts un tautsaimniecības, kas piedalījās PISA 2022.

3.attēls. Skolēni ar augstākajiem rezultātiem un skolēni ar zemākajiem rezultātiem matemātikas, lasīšanas un dabaszinātņu kompetencēs

Piezīmes: skaitļi attēlā nozīmē procentus.

Avots: OECD, PISA 2022 datubāze, I.B1.3.1., I.B1.3.2. un I.B1.3.3. tabulas.

Ko skolēni zina un spēj paveikt lasīšanā

- 77% skolēnu Latvijā ir sasnieguši 2. vai augstāku kompetences līmeni lasīšanā (OECD vidējais rādītājs: 74%). Tas nozīmē, ka viņi spēj identificēt galveno domu vidēja garuma tekstā, atrast informāciju, kas balstīta uz skaidriem, lai arī dažkārt sarežģītiem kritērijiem, un spēj reflektēt par tekstu mērķi un formu, ja viņiem tas ir skaidri norādīts. 15 gadus jauno skolēnu daļa, kuri sasniedza minimālo lasītprasmes līmeni (2. vai augstāku līmeni) svārstījās no 89% Singapūrā līdz 8% Kambodžā.
- Latvijā 5. vai augstāku kompetences līmeni lasīšanā ieguvuši 4% skolēnu (OECD vidējais rādītājs: 7%). Šie skolēni saprot garus tekstus, darbojas ar abstraktiem vai ne intuitīviem jēdzieniem, un spēj atšķirt faktus no viedokļiem, pamatojoties uz netiešam norādēm, kas attiecas uz informācijas saturu vai avotu.

Ko skolēni zina un spēj paveikt dabaszinātnēs

- 84% skolēnu Latvijā ir sasnieguši 2. vai augstāku kompetences līmeni dabaszinātnēs (OECD vidēji: 76%). Kā minimums, šie skolēni spēj atpazīt pareizo skaidrojumu pazīstamām zinātniskajām parādībām un spēj izmantot šīs zināšanas, lai vienkāršos gadījumos, balstoties uz sniegtajiem datiem, noteiktu, vai secinājums ir pamatots.

- Latvijā 5% skolēnu spēja parādīt augstāko sniegumu dabaszinātnēs, tas nozīmē, ka viņu sniegums atbilda 5. vai 6. kompetences līmenim (OECD vidēji: 7%). Šie skolēni prot patstāvīgi un radoši pielietot savas zinātniskās zināšanas dažādos dabaszinātņu kontekstos, tostarp arī nepazīstamās situācijās.

Īpašs PISA gadagājums

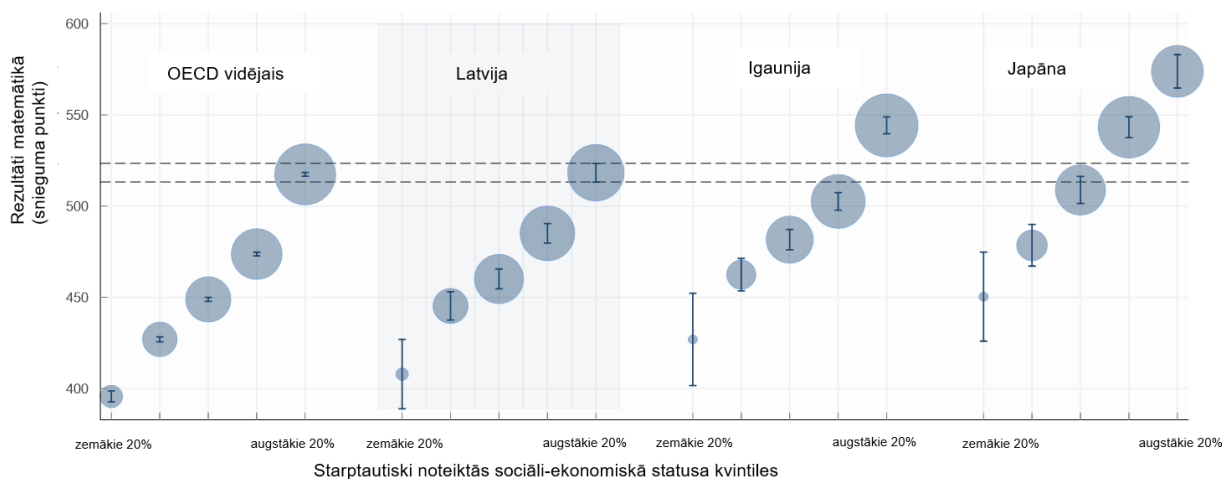
Šo PISA testu sākotnēji bija paredzēts veikt 2021. gadā, taču Covid-19 pandēmijas dēļ tas tika aizkavēts par vienu gadu. Ārkārtas apstākļi visā šajā laikposmā, ieskaitot mājāsēdes un skolu slēgšanu daudzās valstīs, radīja grūtības datu apkopošanā. Lai arī lielākā daļa valstu un tautsaimniecību spēja sniegt PISA tehniskajiem standartiem atbilstošus datus, dažas valstis to nevarēja izdarīt. Zvaigznīte (*) blakus valsts vai tautsaimniecības nosaukumam šajā apskatā norāda uz to, ka, interpretējot aplēses, jāievēro piesardzība, jo netika sasniegts viens vai vairāki PISA izlases standarti. Papildinformāciju var atrast Lasītāju rokasgrāmatā (*Reader's Guide*) un galvenā ziņojuma pielikumos A2 un A4.

Latvijā, salīdzinot ar 2018. gadu, no izlases tika izslēgts lielāks skaits skolēnu, pārsniedzot PISA tehniskajā standartā noteikto limitu. Lielākā daļa šo skolēnu tika izslēgti, jo mācījās attālināti. Liel izslēgto skolēnu īpatsvars var neobjektīvi ietekmēt snieguma rezultātus.

Snieguma starpība Latvijā

Sociāli-ekonomiskā plaša

4. attēls. Vidējais sniegums matemātikas kompetencē, atbilstoši starptautiski noteiktajam sociāli-ekonomiskā statusa kvintilēm

Piezīmes: Marķieru lielums ir proporcionāls skolēnu īpatsvaram katrā sociāli ekonomiskā statusa kvintilē (ko nosaka PISA ekonomiskā, sociālā un kultūras statusa indekss, ESCS). Kvintiles ir noteiktas starptautiskā līmenī, lai katrā kvintilē iekļautu 20% PISA dalībnieku, līdz ar to katras valsts izlasē proporcija var atšķirties no 20%.

Vertikālās līnijas, kas pagarina marķierus, ir ar katru aprēķinu saistītās nenoteiktības mērs (95% ticamības intervāls). Horizontālās, punktētās līnijas atspoguļo nenoteiktību, kas saistīta ar Latvijas lielākās skolēnu grupas vidējo punktu skaitu (kā noteikts starptautiskajās kvintilēs).

Avots: OECD, PISA 2022 datubāze, I.B1.4.6. un I.B1.4.8. tabulas.

- PISA ekonomiskā, sociālā un kultūras statusa indekss tiek aprēķināts tā, lai visi skolēni, kas piedalās testā, neatkarīgi no valsts, kurā tie dzīvo, tiek salīdzināti vienā sociāli ekonomiskajā skalā. Tas nozīmē, ka šo indeksu var izmantot, lai salīdzinātu skolēnu ar līdzīgu sociāli ekonomisko izcelsmi sasniegumus dažādās valstīs. Latvijā 32% skolēnu (lielākais īpatsvars) bija sociāli ekonomiskās skalas augstākajā starptautiskajā kvintilē, kas nozīmē, ka viņi bija starp skolēniem ar

vislabvēlīgākajiem sociāli ekonomiskajiem apstākļiem, kuri piedalījās PISA 2022. gada testā. Viņu vidējais sniegums matemātikā bija 518 snieguma punkti. Igaunijā un Japānā skolēni ar līdzīgiem sociāli ekonomiskajiem apstākļiem iegūst ievērojami augstākus rezultātus.

- PISA ekonomiskā, sociālā un kultūras statusa indeksu izmanto arī, lai katrā valstī un tautsaimniecībā izveidotu četras vienāda lieluma skolēnu grupas (katrā 25% no 15-gadīgo skolēnu populācijas katrā valstī/tautsaimniecībā) sākot no visnelabvēlīgākajiem līdz vislabvēlīgākajiem apstākļiem. Latvijā skolēnu no labākajiem sociāli ekonomiskajiem apstākļiem (augstākie 25%) sniegums matemātikā bija par 75 snieguma punktiem augstāks, nekā skolēniem no nelabvēlīgākajiem sociāli ekonomiskajiem apstākļiem (zemākie 25%). Šī atšķirība ir mazāka, nekā vidējā atšķirība starp abām grupām (93 snieguma punkti) OECD valstīs.
- Laikposmā no 2012. līdz 2022. gadam atšķirība matemātikas sniegumā starp 25% augstākā un zemākā sociāli ekonomiskā statusa skolēniem gan Latvijā, gan OECD valstīs vidēji saglabājās nemainīga.
- Sociāli ekonomiskais statuss bija matemātikas sniegumu prognozējošs lielums visās PISA dalībvalstīs un tautsaimniecībās. Tas veidoja 13% no matemātikas snieguma atšķirībām Latvijā (salīdzinot ar 15% vidēji OECD valstīs).
- 12% nelabvēlīgos sociāli ekonomiskos apstākļos esošu skolēnu Latvijā spēja sasniegt augstāko matemātikas snieguma kvartili. Šie skolēni uzskatāmi par akadēmiski noturīgiem, jo, neskatoties uz sociāli ekonomiskajām grūtībām, viņi ir sasnieguši izcilību starp savas valsts skolēniem. Vidēji OECD valstīs 10% nelabvēlīgos sociāli ekonomiskos apstākļos esošu skolēnu spēja iekļūt labāko matemātikas sasniegumu kvartilē.

Dzimuma noteiktās snieguma atšķirības

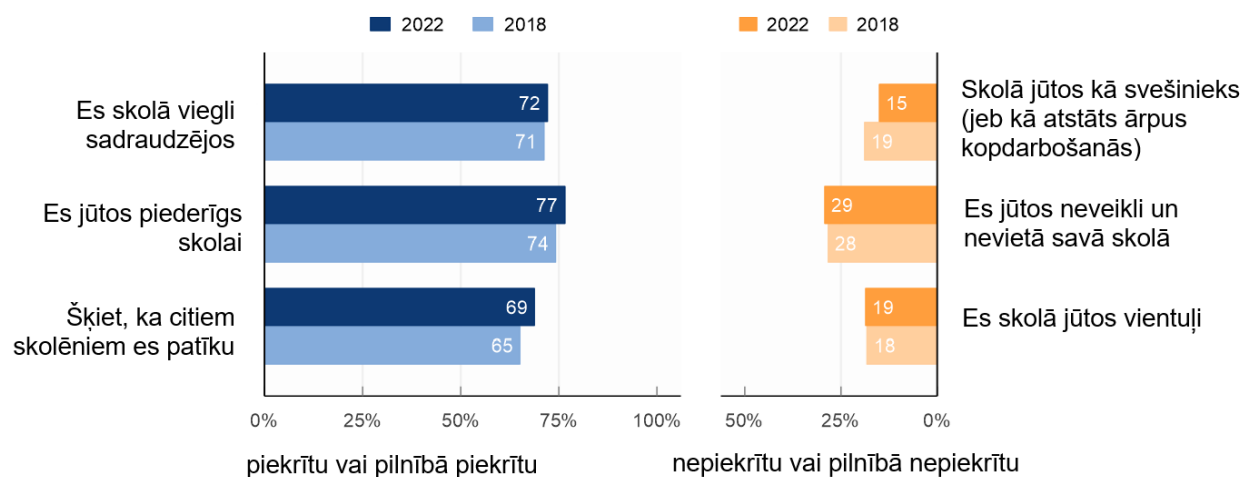
- Latvijā zēniem matemātikā sekmējās labāk par meitenēm par 10 snieguma punktiem, savukārt meitenes pārspēja zēnus lasīšanā par 28 punktiem. Starptautiskā mērogā matemātikā zēnu sniegums bija labāks nekā meiteņu 40 valstīs un tautsaimniecībās, vēl 17 valstīs un tautsaimniecībās meitenes pārspēja zēnus, un pārējās 24 valstīs netika konstatēta būtiska atšķirība. Lasīšanas kompetencē meiteņu sniegums vidēji bija augstāks par zēnu sniegumu visās PISA 2022 pētījuma dalībvalstīs, izņemot divas (79 no 81).
- Latvijā zēnu sniegumu īpatsvars matemātikā ir vienāds gan zēnu (22%), gan meiteņu (22%) vidū; lasīšanā zēnu sniegumu īpatsvars ir lielāks zēnu vidū (18% meiteņu un 28% zēnu sniegums lasīšanā bija zem 2. kompetences līmeņa). Attiecībā uz augstākajiem sasniegumiem, to īpatsvars starp zēniem (8%) ir lielāks, nekā starp meitenēm (5%); taču lasīšanā augsto sasniegumu īpatsvars ir lielāks starp meitenēm (5% meiteņu un 3% zēnu lasīšanā sasniedza 5. vai 6. kompetences līmeni).
- Laikā no 2012. līdz 2022. gadam Latvijā matemātikas sniegums samazinājās meiteņu vidū, taču zēniem palika nemainīgs.

Kā skolēniem klājas Latvijas skolās?

Skolēnu piederības sajūta skolai un apmierinātība ar dzīvi

- 2022. gadā 72% Latvijas skolēnu apgalvoja, ka skolā viņi viegli sadraudzējās (OECD vidēji: 76%) un 77% jūtas piederīgi skolai (OECD vidēji: 75%). Taču 19% ziņoja, ka skolā jūtas vientuļi, un 15% kā neiederīgi vai atstumti (OECD vidēji: 16% un 17%). Salīdzinot ar 2018. gadu, skolēnu piederības sajūta skolai Latvijā nav būtiski mainījusies.
- Skolēnu apmierinātība ar dzīvi kopumā pēdējos gados ir samazinājusies daudzās valstīs. 2022. gadā 17% Latvijas skolēnu nebija apmierināti ar savu dzīvi: skalā no 0 līdz 10 viņi to novērtēja kā 0 līdz 4. 2018. gadā ar dzīvi nebija apmierināti salīdzinoši mazāk skolēnu (13%). Vidēji OECD valstīs to skolēnu īpatsvars, kuri nav apmierināti ar dzīvi, pieauga no 11% 2015. gadā līdz 16% 2018. gadā un 18% 2022. gadā.

5. attēls. Skolēnu piederības sajūta skolai

Piezīmes: skaitļi attēlā nozīmē procentus.

Avots: OECD, PISA 2022 datubāze, II.B1.1.4. tabula.

Atbalsts un disciplīna matemātikas stundās

- Latvijā 50% skolēnu ziņoja, ka lielākajā daļā matemātikas stundu skolotājs izrāda interesi par katra skolēna mācīšanos (OECD vidēji: 63%), un 71% – ka skolotājs sniedz papildus palīdzību, kad skolēniem tā ir nepieciešama (OECD vidēji: 70%). 2012. gadā tie bija attiecīgi 56% un 79%. Matemātikas rezultātiem 2022. gadā bija tendence samazināties vidēji mazāk tajās izglītības sistēmās, kur vairāk skolēnu ziņoja, ka skolotāji sniedz papildu palīdzību, kad skolēniem tā ir nepieciešama, salīdzinot ar desmit gadiem iepriekš.
- Daudzi skolēni mācās matemātiku tādā disciplinārā klimatā, kas nav labvēlīgs mācībām: 2022. gadā apmēram 24% skolēnu Latvijā apgalvoja, ka nevar labi strādāt lielākajā daļā vai visās mācību stundās (OECD vidēji: 23%); 34% skolēnu neklausās skolotāja teiktajā (OECD vidēji: 30%); 42% skolēnu uzmanību novērš digitālo ierīču lietošana (OECD vidēji: 30%); un 26% skolēnu uzmanību novērš citi skolēni, kuri izmanto digitālās ierīces (OECD vidēji: 25%). Vidēji OECD valstīs skolēni mazāk ziņoja, ka viņu uzmanību novērš digitālo ierīču lietošana, ja viedtālrunu izmantošana skolas telpās ir aizliegta.

Drošības sajūta skolā un ārpus tās

- PISA 2022 dati liecina, ka tajās izglītības sistēmās, kurās sniegums saglabājas augsts un skolēnu piederības sajūta palielinās, skolēni savā skolā jūtas drošāk un mazāk pakļauti pāridarījumiem un citiem riskiem.
- Latvijā 6% skolēnu apgalvoja, ka ceļā uz skolu nejūtas droši (OECD vidēji: 8%); 8% skolēnu apgalvoja, ka nejūtas droši savas skolas klašu telpās (OECD vidēji: 7%); 11% skolēnu ziņoja, ka nejūtas droši citur skolā (piemēram, gaitenī, kafejnīcā, tualetē) (OECD vidēji: 10%).
- 29% meiteņu un 29% procenti zēnu ziņoja, ka vismaz pāris reizes mēnesī ir cietuši no pāridarījumiem (OECD vidēji: 20% meiteņu un 21% zēnu). Vidēji OECD valstīs 2022. gadā mazāk skolēnu bija pakļauti pāridarījumiem, salīdzinot ar 2018. gadu: piemēram, tikai 7% skolēnu ziņoja, ka citi skolēni izplatījuši par viņiem nelāgas baumas, salīdzinot ar 11% 2018. gadā. Arī Latvijā šis īpatsvars ievērojami saruka (8% 2022. gadā salīdzinot ar 16% 2018. gadā).

Vecāku iesaistīšanās mācību procesā

- PISA dati, kas apkopoti no skolu direktoriem, liecina, ka daudzās valstīs / tautsaimniecībās periodā no 2018. līdz 2022. gadam ievērojami samazinājās to vecāku procentuālais daudzums, kuri bija iesaistīti skolas kopdarbā un mācīšanās procesā. Šādi novērojumi nav konstatēti Latvijā. 2022. gadā 32% skolēnu Latvijā mācījās skolās, kuru direktors ziņoja, ka iepriekšējā mācību gadā vismaz puse ģimeņu pēc savas iniciatīvas pārrunāja bērna sekmes ar skolotāju (un 37% pēc skolotāja iniciatīvas). 2018. gadā attiecīgais skaitlis bija 39% (un 46%). Izglītības sistēmām, kurām periodā no 2018. līdz 2022. gadam bija pozitīvākas tendences vecāku iesaistīšanā (t.i., sistēmas, kurās mazāk saruka to vecāku īpatsvars, kuri pēc savas iniciatīvas ar skolotāju pārrunāja sava bērna progresu), bija tendence uzrādīt stabilākus vai labākus sasniegumus matemātikā.

Mācības ar Covid-saistīto skolu slēgšanas periodā

- Latvijā 73% skolēnu ziņoja, ka viņu skola (skolas ēka) Covid-19 dēļ bija slēgta ilgāk par trīs mēnešiem. Vidēji OECD valstīs 51% skolēnu piedzīvoja tikpat ilgu skolu slēgšanu. Izglītības sistēmās, kurās saglabājās augsts skolēnu sniegums un skolēnu piederības sajūta skolai uzlabojās, mazāk skolēnu piedzīvoja ilgāku skolu slēgšanu.
- Attālinātās mācīšanās laikā 45% skolēnu Latvijā vismaz reizi nedēļā bija problēmas ar izpratni par skolas uzdevumiem un 28% skolēnu – atrast kādu, kas varētu palīdzēt ar skolas darbiem (OECD vidējie rādītāji: 34% un 24%). Izglītības sistēmās, kurās saglabājās augsts skolēnu un skolēnu piederības sajūta skolai uzlabojās, attālinātās mācīšanās laikā mazāk skolēnu saskarās ar problēmām.
- Atbalsts skolēnu labbūtnībai bieži vien bija ierobežots periodā, kad viņu skolas bija slēgtas. Latvijā 64% skolēnu ziņoja, ka viņi katru dienu tiek atbalstīti, izmantojot tiešsaistes virtuālās nodarbības kādā no video komunikācijas programmām. Tikai 16% skolēnu ziņoja, ka katru dienu kāds no skolas viņiem jautāja, kā viņi jūtas (OECD vidējie rādītāji: 51% un 13%).
- Ja nākotnē skolas (skolas ēkas) atkal būs jāslēdz, daudzi skolēni visās OECD dalībvalstīs jūtas pārliecināti par digitālo tehnoloģiju izmantošanu mācībām attālināti, bet mazāk skolēnu jūtas pārliecināti, ka uzņemsies atbildību par savu mācīšanos. Apmēram 79% skolēnu Latvijā jūtas pārliecināti vai ļoti pārliecināti par video komunikācijas programmu izmantošanu un 51% skolēnu jūtas pārliecināti vai ļoti pārliecināti par motivāciju veikt skolas darbus (OECD vidējie rādītāji: 77% un 58%).

Ko vēl mums stāsta PISA?

Izglītībā investētie resursi

- Izdevumi izglītībai ierobežotā mērā ir saistīti ar skolēnu sekmēm. Starp valstīm / tautsaimniecībām, kuru kumulatīvie izdevumi uz vienu skolēnu visos pamatskolas un vidusskolas gados vecumā no 6 līdz 15 gadiem bija mazāki par 75 000 USD (PPP) 2019. gadā, lielāki izdevumi izglītībai bija saistīti ar augstākiem rādītājiem PISA matemātikas kompetenču testā. Latvijā kumulatīvie izdevumi uz vienu skolēnu, kas vecāks par desmit gadiem starp skolēniem no 6 līdz 15 gadiem, bija aptuveni 68 800 USD (PPP).
- Aptuveni pusē no visām valstīm / tautsaimniecībām, kurās ir salīdzināmi dati, skolu direktori 2022. gadā biežāk nekā viņu kolēģi 2018. gadā ziņoja par skolotāju personāla trūkumu. Tā tas bija arī Latvijā. 2022.gadā 68% Latvijas skolēnu mācījās skolās, kuru direktors norādīja, ka skolas spēju nodrošināt mācības apgrūtināta mācībspēku trūkums (un 30% – neatbilstošs vai slikti kvalificēts pedagogu personāls). 2018. gadā attiecīgās proporcijas bija 28% un 10%. Lielākajā daļā valstu / tautsaimniecību skolēni, kas mācās skolās, kuru direktors ziņoja, ka trūkst skolotāju, ieguva zemākus rezultātus matemātikā nekā skolēni skolās, kuru direktors ziņoja par mazāku skolotāju personāla trūkumu vai šāda problēma vispār nepastāvēja.

Kā skolēni progresē, mācoties skolā

- Kad skolēni 2022. gadā kārtoja PISA testu, 87% 15 gadus veco skolēnu Latvijā mācījās 9. klasē.
- Latvijā 96% skolēnu ziņoja, ka ir apmeklējuši pirmsskolas izglītības iestādi vienu gadu vai ilgāk (OECD vidējais rādītājs: 94%). Vidēji OECD valstīs skolēni, kuri bija apmeklējuši pirmsskolas

izglītību vienu gadu vai ilgāk, 15 gadu vecumā ieguva augstākus rezultātus matemātikā nekā skolēni, kuri nekad nav apmeklējuši vai ir apmeklējuši mazāk par vienu gadu, pat ņemot vērā sociāli ekonomiskos faktoros.

- Latvijā apmēram 3% skolēnu ziņoja, ka pēc skolas gaitu uzsākšanas vismaz vienu reizi ir palikuši uz otru gadu (OECD vidējais rādītājs: 9%). Augstu sniegumu izglītības sistēmās palikšana uz otru gadu ir mazāk izplatīta.

Skolas autonomija

- Latvijā visi (100%) skolēni mācījās skolās, kurās par skolotāju pieņemšanu darbā atbild direktors (OECD vidējais rādītājs: 60%), un 87% skolēnu mācījās skolās, kurās skolotājiem bija dota galvenā atbildība par izmantoto mācību materiālu izvēli (OECD vidējais rādītājs: 76%). Arī daudzās augstu sniegumu izglītības sistēmās šos pienākumus mēdz uzticēt direktoriem un skolotājiem.

PISA 2022 galvenās iezīmes

Saturs

- PISA 2022 apsekojumā galvenā uzmanība tika pievērsta matemātikai, savukārt lasīšanas un dabaszinātņu kompetencēm bija pievērsta mazāka uzmanība. Inovatīvā vērtēšanas joma apsekojumā bija saistīta ar radošo domāšanu. PISA 2022 ietvēra arī jauniešu finanšu pratības novērtējumu, kas apsekojuma valstīm un tautsaimniecībām bija kā neobligāta papildu izvēle. Rezultāti matemātikā, lasīšanā un dabaszinātnēs tiks publicēti 2023. gada 5. decembrī, savukārt radošās domāšanas un finanšu pratības rezultāti – 2024. gadā.

Skolēni

- 2022. gadā apsekojumā piedalījās aptuveni 690 000 skolēnu, kas pārstāv aptuveni 29 miljonus 15 gadus jaunus skolēnus 81 apsekojumā iesaistītās valstu/tautsaimniecību skolās.
- Latvijā apsekojuma testu matemātikā, lasīšanā vai dabaszinātnēs kārtoja 5 373 skolēni 225 skolās, kas pārstāv aptuveni 16 800 15 gadus jaunus skolēnus (aptuveni 85% no kopējā 15 gadīgo iedzīvotāju skaita).

Apsekojums

- Skolēni veica divus stundu garus testus, kur katrs no tiem bija veltīts vienam priekšmetam. Dažādiem skolēniem tika uzdoti dažādi testa jautājumi un dažādas priekšmetu kombinācijas (piemēram, matemātika, kam sekoja lasīšana, vai dabaszinātnes, kam sekoja matemātika, u.tml.). Testus veidoja bija divu formātu jautājumi, kur vienā gadījumā bija piedāvāti atbilžu varianti un otrā – skolēniem bija jāveido savas atbildes.
- Skolēni sniedza atbildes arī uz papildu jautājumu anketu, kuras aizpildīšana aizņēma aptuveni 35 minūtes. Anketā tika uzdoti jautājumi par pašiem skolēniem, viņu attieksmi, pieņēmumiem un uzskatiem, viņu mājsaimniecību, kā arī skolas un mācību pieredzi. Skolu direktori aizpildīja anketu par skolas vadību, organizāciju un mācību vidi.
- Dažas valstis/tautsaimniecības arī izplatīja papildu anketas skolēniem, vecākiem un/vai skolotājiem, lai iegūtu vairāk informācijas. Latvijas kopsavilkumā nav aplūkoti šo papildu anketu secinājumi.

Atsauces

OECD (2023), PISA 2022 rezultāti (I sējums): Mācīšanās un vienlīdzība, PISA, *OECD Publishing*, Parīze, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>

OECD (2023), PISA 2022 rezultāti (II sējums): Mācīšanās pārrāvuma laikā un no pārrāvuma situācijas, PISA, *OECD Publishing*, Parīze, <https://doi.org/10.1787/a97db61c-en>

Šo darbu publicē OECD ģenerālsēkretāra atbildībā. Šeit izteiktie viedokļi un argumenti ne vienmēr atspoguļo OECD dalībvalstu oficiālos uzskatus.

Šis dokuments, kā arī visi tajā iekļautie dati un karte neskar nevienas teritorijas statusu vai suverenitāti, starptautisko robežu un robežu noteikšanu un nevienas teritorijas, pilsētas vai apgabala nosaukumu.

Vairāk informācija par PISA 2022 šeit www.oecd.org/pisa

Izpētiet, salīdziniet un vizualizējiet vairāk datu un analītikas, izmantojot <http://gpseducation.oecd.org>.

Jautājumus variet uzdot PISA komandai OECD Izglītības un prasmju direktorātā: edu.pisa@oecd.org.

Šo kopsavilkumu sagatavoja *Francesco Avvisati* un *Rodolfo Ilizaliturri* no OECD Izglītības un prasmju direktorāta.

Šis darbs ir pieejams saskaņā ar *Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO (CC BY-NC-SA 3.0 IGO)*. Lai iegūtu specifisku informāciju par licences darbības jomu un noteikumiem, kā arī par šī darba iespējamo komerciālo izmantošanu vai PISA datu izmantošanu, lūdzu, skatiet noteikumus un nosacījumus vietnē: www.oecd.org.

Šis tulkojums ir publicēts ar OECD atļauju. Tas nav oficiāls OECD tulkojums. Par tulkojuma kvalitāti un tā atbilstību oriģinālvalodas tekstam pilnībā atbild tulkojuma autors(-i). Ja starp oriģināldarbu un tulkojumu tiek konstatēta neatbilstība, par pareizu ir uzskatāms tikai oriģinālā darba teksts.

This translation is published by arrangement with the OECD. It is not an official OECD translation. The quality of the translation and its coherence with the original language text of the work are the sole responsibility of the author(s) of the translation. In the event of any discrepancy between the original work and the translation, only the text of original work shall be considered valid.